

Sairaalaklovnit ry – Sjukhusclowner rf

VUOSIKERTOMUS 2019

Suomessa sairaalaklovnitoimintaa järjestää vuonna 2001 perustettu Sairaalaklovnit ry – Sjukhusclowner rf. Sairaalaklovnitoiminnasta on tullut vakiintunut osa kaikkien Suomen viiden yliopistosairaalan toimintaa, minkä lisäksi klovnivierailuja tehdään keskussairaaloissa. Yhdistys on vuodesta 2017 lähtien ollut eurooppalaisen EFHCO:n (*European Federation of Healthcare Clown Organizations*) laatusertifioitu jäsen (<http://www.efhco.eu/quality-label>).

Sairaalaklovnit toimivat lapsen tukena hoitolaitoksissa tuottaen hyvää mieltä ja iloa tilanteissa, joihin liittyy kuormittavia tai rajoittavia tekijöitä. Toiminnan tavoitteena on vaikuttaa lapsen ja perheen sairaalakokemukseen ja siitä jäävään muistoon. Sairaalaklovnien työmuotona on myönteistä potilaskokemusta luova, sairaalaviihtyvyyttä edistävä ja psykososiaalista tukea tarjoava klovnitoiminta sairaaloissa. Sairaalaklovnieria on keino lapsilähtöiseen ja tilanneherkkään vuorovaikutukseen leikin, mielikuvituksen ja improvisaation kautta. Klovnitoiminta perustuu yleisinhimilliseen huumorintajuun, läsnäoloon sekä kohtaamisen voimaan.

Toiminta sairaaloissa

Vuonna 2019 saavutettiin sairaalaklovnitoiminnan laajuudessa uusi ennätys: sairaaloissa toteutettiin yhteensä 1 340 klovnityöpäivää, joissa kohdattiin yli 77 000 lasta ja omaista sekä sairaalan henkilökuntaa. Edellisestä vuodesta klovnityöpäivien määrä kasvoi 11 % ja yleisökohtaamisten määrä 23 %. Kasvua on tuonut toimenpideklovnierian vakiintuminen osaksi työpäivien rakennetta, jossa klovnit työskentelevät yksin perinteisen parityöskentelyn sijaan. Tämän myötä sairaalaklovnit ovat pystyneet olemaan joustavammin osana eri osastojen toimintaa. Lisäksi toimintamme laajeni kahteen uuteen keskussairaalaan, kun sairaalaklovnitoiminta käynnistyi Kotkassa ja Rovaniemellä.

Toiminta yhteistyösairaaloissa vuonna 2019 :

	2019		2018	
	Klovnityöpäiviä	Kohtaamisia*	Klovnityöpäiviä	Kohtaamisia*
Helsingin yliopistollinen sairaala (HYKS)	318	21 338	439	20 904
Turun yliopistollinen sairaala (TYKS)	256	19 813	174	10 920
Kuopion yliopistollinen sairaala (KYS)	242	8 939	210	7 707
Tampereen yliopistollinen sairaala (TAYS)	215	12 716	198	13 144
Oulun yliopistollinen sairaala (OYS)	196	9 729	156	7 251
Keski-Suomen keskussairaala, Jyväskylä	22	833	22	875
Päijät-Hämeen keskussairaala, Lahti	22	850	22	867
Kanta-Hämeen keskussairaala, Hämeenlinna	20	818	22	893
Satakunnan keskussairaala, Pori	20	918	8	340
Kymenlaakson keskussairaala, Kotka	13	439	-	-
Lapin keskussairaala, Rovaniemi	16	734	-	-

*Lapset, omaiset ja hoitohenkilökunta, jotka ovat vuorovaikutuksessa klovnien kanssa työpäivien aikana

Toiminnan kehitys v. 2011-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Yliopistolliset sairaalat	5	5	5	5	5	5	5	5	4
Keskussairaalat	6	4	3	3	3	4	3	2	1
Klovnityöpäiviä	1 340	1 251	1 108	990	964	914	884	846	632
Kohtaamiset*	77 127	62 901	52 500	44 600	42 900	41 100	39 700	38 100	24 000

Ammatillinen kehittyminen

Toimintavuoden aikana yhdistys on vakiinnuttanut vuosien 2016-2018 kehityshankkeen tulokset osaksi päivittäistä toimintaansa kaikissa yliopistollisissa sairaaloissa. Toimenpiteeseen valmistavasta klovneriasta on kehitetty osa sairaalaklovnien uutta työpäivärakennetta. Aamuisin klovnit työskentelevät erillään eri osastoilla toimenpidetukena: päiväkirurgisissa toimenpiteissä, leikkauksiin, sädehoitoon ja magneettikuvaukseen saatettaessa sekä reuma- ja luuydinpunctioissa. Päivän jälkimmäinen osio tehdään kahden klovnin parityönä vuodeosastoilla vierailen. Pyrimme toimimaan joustavammin ja vastaamaan sairaaloiden henkilökunnan tarpeeseen päivystyspuhelimella, jolla klovnit voidaan kutsua tarvittaessa paikalle esimerkiksi lapsen toimenpidetuksi. Toimenpiteeseen valmistavan klovnerian työmuodon ohella olemme sairaaloilta tulneiden toiveiden mukaisesti laajentaneet ja kehittäneet toimintaamme myös lasten ja nuorten psykiatrisilla osastoilla.

Kärkihankkeen loppuraportti

Keväällä 2019 julkaistiin Taiteen prosenttiperiaatteen laajentamisen kärkihankkeen loppuraportti. Raportissa käydään läpi hankkeiden toteutusta ja arviointia sekä todetaan muun muassa seuraavaa: *”Arvioinnin kohteina olevissa kokeiluissa vahvin näyttö saatiin sairaalaklovnien kokeilusta, jossa klovneriaa hyödynnettiin laskimokanyylin laiton yhteydessä. Lapsipotilaiden ja perheiden potilaskokemus oli positiivinen. Kohderyhmän lapset kokivat vähemmän jännitystä toimenpiteen aikana ja enemmän iloa, hauskuutta ja varmuutta toimenpiteen jälkeen.”*

”Sairaalaklovnien toiminnan kehittymisen myötä lienee väistämätöntä, että mitä enemmän kyse on hoidollisesti vaikuttavasta ja terveyshyötyjä tuottavasta toimenpideklovneriasta, sitä perustellumpaa on toiminnan rahoittaminen suoraan erikoissairaanhoidon budjetista.” Koko julkaisu luettavissa:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161481/OKM_2019_9_Tule_luo_taide.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Artikkelikokoelma

Syksyllä 2019 julkaistiin sairaaklovneriaa käsittelevä teos osana Tampereen Teatterikesän muuta ohjelmistoa. Sairaalaklovnit Suomessa on ensimmäinen suomalaisissa sairaaloissa tapahtuvaa klovnitoimintaa ja sen kehitystä käsittelevä artikkelikokoelma. Eri alojen edustajat tarkastelevat sairaalaklovnien työtä kukin omasta näkökulmastaan. Kirjaan artikkeleita ovat kirjoittaneet niin lääkärit, hoitajat, sairaalaklovnit kuin teatterintutkijatkin. Sairaalaklovnit Suomessa -kirja on Tampereen yliopiston Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu, ja sen julkaisemista on tukenut Lääkäriseura Duodecim. Kirjan on toimittanut Teatterin ja draaman tutkimuksen professori Hanna Suutela. Lääkäreille huomioi julkaisun kirja-arvioissaan ja piti sitä mielenkiintoisena, koskettavana ja ammattimaisena katsauksena tähän työmuotoon.

Yliopistosairaaloiden palvelupyynnöt

Yliopistosairaalat ovat aktivoituneet tilaamaan uusia toimintamuotoja, joissa sairaalaklovnit on haluttu hyödyntää. Sairaalaklovnit ovat muun muassa esiintyneet sairaaloiden info- ja some-videoilla, sairaaloiden tapahtumissa sekä koulutustilaisuuksissa. Esimerkiksi Tampereella toteutettiin koko hoitohenkilökunnan koulutuksen osana ”Kolme tarinaa lastensairaalaista” -esitysarja ja Oulussa tehtiin ”Klovnin vuorovaikutuksen keinoja” -video hyödynnettäväksi hoitohenkilökunnan koulutuksessa. Lisäksi Kuopiossa ja Turussa sairaaloiden toiveesta klovnitoimintaa järjestettiin myös kesän ja joulun loma-aikoina.

Yhteistyö muiden yksiköiden kanssa

Rovaniemellä toteutettiin toimintapäiviä yhteistyössä Lapin sairaanhoitopiirin ja Rovaniemen kaupungin ikäihmisten palvelun kanssa. Sairaalaklovnit vierailivat osana samaa työpäivää sekä Lapin keskussairaalan lastenosastolla että sairaalan naapurissa sijaitsevassa ikäihmisten ryhmäkoti Metsätähdessä. Kokeilun tavoitteena oli löytää pienemmälle sairaalayksikölle mielekäs tapa mahdollistaa sairaalaklovnitoiminta jakamalla se läheisen toisen toimijan kanssa.

Jämsässä Sairaalaklovnit ry oli mukana taiteilijaresidenssi hankkeen osatoteutuksessa mielenterveys- ja päihdepalvelujen psykiatrisen päivätoimintatoimintayksikkö Kotisatamassa. Kohderyhmänä oli nuoret aikuiset ja yli 30-vuotiaat mielenterveyskuntoutujat. Klovnit-interventiot toteutettiin yhteistyössä Kotisataman Tukea arkeen -tiimin kanssa sairaalaklovnin Petri Mäkipää. Maalis-kesäkuun 2019 aikana klovnit Vieno Orvokinen vieraili Kotisatamassa yhteensä 15 kertaa. Molemmat kokeilut olivat erittäin onnistuneita. Yhdistys haluaa jatkossakin toteuttaa vastaavia yhteistyöhankkeita ja löytää tapoja hyödyntää vuorovaikutteista klovneriaa laajemminkin.

Asiantuntijavierailut

Suomalainen sairaalaklovnitoiminta on vuoden 2019 aikana ollut esillä myös Tehyn eettisessä toimikunnassa 1.2.2019 ja Arkadia seurana soveltavaa taidetta käsittelevässä seminaarissa 11.12.2019. Lisäksi FimSic järjesti jo perinteisen vuorovaikutuskurssin lääketieteen opiskelijoille yhdessä kouluttajina toimineiden sairaalaklovnien kanssa 19.-20.10.2019

Taiteellinen johtaja nimettiin terveysalan vaikuttajien listalle

Sairaalaklovnit ry:n taiteellinen johtaja Kari Jagt nimettiin mukaan Medi uutisten vuoden 2019 sadan terveysalan vaikuttajan listalle. *"Jagtin johdolla toimintaa on kehitetty ammattimaisempaan suuntaan. Nyt jokaisessa yliopistosairaalassa on oma vakituinen sairaalaklovni. Tänä vuonna toimintaa on testattu Kymenlaaksossa ja Lapissa. Kuusi vakituista ja parikymmentä keikkaklovnia ilahduttavat vuosittain kymmeniä tuhansia ihmisiä", perustelee Medi uutiset.* Medi uutiset on terveydenhuollon ammattilaisille suunnattu uutislehti, jota julkaisee Alma Media.

Kansainvälinen yhteistyö

EFHCO:n (European Federation of Healthcare Clowning Organizations) tapaamisiin yhdistys osallistui Pariisissa 8.-9.4.2019 (varainkerääjien tapaaminen) ja Genevessä 23.-25.9.2020 (vuosikokous).

Sairaalaklovnien kouluttajiksi Suomeen kutsuimme ranskalais-israelilaisen Ami Hattabin 10.-12.1.2019.

Tanskalainen anestesia lääkäri Peter Ahlburg vieraili yhdistyksen kutsamana Suomessa 24.-25.1.2019, tutustuen toimintaamme ja puhui omista kokemuksistaan yhteistyöstä sairaalaklovnien kanssa Suomen Anestesiologiayhdistyksen vuosipäivillä Tampereella.

Yhdistyksen talous

Yhdistyksen tulos tilikaudelta 2019 on 724,41€. Vuosi oli yhdistykselle taloudellisesti erittäin haastava vahvasti alijäämäisen vuoden 2018 jäljiltä ja kesken toimintavuoden toimintaa jouduttiin sopeuttamaan. Klovniyön kustannukset nousivat noin 30 000€ edellisestä vuodesta, mikä johtui pääosin toiminnan laajentamisesta. Sopeuttaminen koski toimistotyötä ja artistien tukitoimintoja, kuten coaching-toimintaa, koulutusta ja työnohjausta. Varainhankintaa onnistuttiin kuitenkin kasvattamaan merkittävästi ja sairaaloiden kasvaneet maksuosuudet ovat mahdollistaneet edellisten vuosien osana kehitysprojektia toteutettujen päivien säilymisen. Uutena asiana varainhankinnassa yhdistys avasi aineettomien lahjojen kaupan kotisivullaan joulun alla, joka herätti heti mukavasti kiinnostusta.

Yhdistyksen toiminnan suurimmat mahdollistajat ovat STEA ja yliopistollisten sairaaloiden maksuosuudet. Lisäksi yhdistystä tukevat useat säätiöt, rahastot, yritykset ja yksityishenkilöt. Lista tukijoista löytyy yhdistyksen kotisivulta (www.sairaalaklovnit.fi).

Hallinto ja henkilöstö

Yhdistyksen varainhankintalupa on ollut voimassa koko toimintavuoden. Se astui voimaan 2.10.2018 ja päättyi 1.10.2020. Lupa on nähtävissä yhdistyksen kotisivulla. Yhdistyksen keräystili on FI26 8024 0710 119921 Yhdistys on Vala ry:n (Vastuullinen lahjoittaminen) jäsen.

Yhdistyksen hallitus piti toimintavuoden aikana yhteensä 8 kokousta. Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 17.5.2019. Yhdistyksen tilintarkastajaksi valittiin KHT Jyri Salojuuri KPMG Oy:sta. Yhdistyksen tilitoimisto on Talenom Oy.

Hallitus

17.5.2019->

Anne Santamäki	puheenjohtaja
Solveig Törnroos-Huhtamäki	jäsen, varapuheenjohtaja
Susanna Ruuskanen	jäsen
Hanna Suutela	jäsen
Mira von Schrowe	jäsen (4.12.2019 asti)
Mikael Jungner	varajäsen
Tanjalotta Räikkä	luottamusvaltuutettu

1.1.2019-17.5.2019

Anne Santamäki	puheenjohtaja
Solveig Törnroos-Huhtamäki	jäsen, varapuheenjohtaja
Riitta Birck	jäsen
Mikael Jungner	jäsen
Taava Leppänen	jäsen
John Ekelund	varajäsen(1.3.2019asti)
Matti Selin	varajäsen
Tanjalotta Räikkä	luottamusvaltuutettu

Työntekijät

Klovnikonttori

Aino Viertola, toiminnanjohtaja (opintovapaalla 9.5.2019 asti).
 Ville Niutanen, vt. toiminnanjohtaja 8.5.2019 asti.
 Kari Jagt, taiteellinen johtaja
 Tiina Vanhanen, varainhankinnan- ja viestinnän koordinaattori 7.10.2019-17.1.2020

Sairaalaklovnit

Vakituisessa työsuhteessa:

Kaisa Koulu
 Katja Lehtola
 Joona Lindberg
 Tommi Lindman
 Tanjalotta Räikkä
 Dan Söderholm

Puitesopimuksella toimivat:

HELSINKI

Mikael Andersson
 Aarni Kivinen
 Taina Mäki-Iso
 Kaisa Päivölä
 Anna Ranta
 Elina Reinikka
 Pia Tapio

TAMPERE

Hanna Gibson
 Nadja Laine
 Petri Mäkipää

TURKU

Karolina Blom
 Janna Haavisto
 Laura Sillanpää

OULU

Petri Ervasti
 Kimmo Hirvenmäki
 Tatja Hirvenmäki
 Päivi Kangasniemi

KUOPIO

Markus Petsalo
 Laura Rämä
 Elina Selamo

Kunniapuheenjohtaja

Yhdistyksen perustajajäsen ja pitkäaikainen taiteellinen johtaja Lilli Sukula-Lindblom on yhdistyksen kunniapuheenjohtaja.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Koronapandemia

Alkuvuodesta yhdistyksen toimintaan vaikutti radikaalisti maailmanlaajuinen koronaviruspandemia, Suomessa ensimmäinen tartunta todettiin tammikuussa 2020. Tilannetta seurattiin tiiviisti ja erilaiset varotoimet yhteiskunnassa lisääntyivät. Tilanteen vakavuus selvisi lopullisesti maaliskuun alussa ja Sairaalaklovnitoiminta sairaaloissa keskeytettiin perjantaina 13.3.2020.

Yhdistys kehitti nopeasti korvaavaa toimintaa ja jo tiistaina 17.3.2020 aloitettiin PunanenäSTUDIO:n live-lähetys Youtube-kanavalla ja Klovniluuri-päivystys, jossa sairaaloiden omat klovnit päivystivät video- ja puhelinyhteyksien päässä.

Vallitsevassa poikkeustilassa moni asia on epävarma, ja yhdistyksen ensimmäinen tavoite on selvittää vaikutukset taloudelliseen tilanteeseen ja mahdollisten lomautusten tarve. Päärahoittaja STEA kannusti kaikkia järjestöjä luomaan korvaavaa toimintaa. Sairaaloita päätettiin lähestyä ehdotuksella, jossa yhdistys tarjosi mahdollisuutta suorittaa maksuosuudesta vain osa tai siirtää työpäiviä syksylle.

Varainhankinnan suhteen vuodesta tulee yhdistykselle todennäköisesti erittäin haastava ja pandemiasta seuraava taloudellinen taantuma tulee vaikuttamaan vielä pitkään. Toimintaa joudutaan sopeuttamaan kuluvaan vuodeseen osalta klovnien tukitoiminnoista, varainhankinnan kehitysprojekteista ja toimistoresursseista. Yhdistyksen tavoitteena on selvittää toimintavuodesta, pitää huolta henkilöstöstään ja pysyä lasten ilona ja tukena uusien toimintamuotojen hyödyntäen.

Toimiston henkilöstö

Taiteellinen johtaja Kari Jagt on myös toiminnanjohtaja 1.5.2020 alkaen ottaen vastuulle talouden ja hallinnon. Aino Viertola jatkaa nimikkeellä varainhankintajohtaja vastuullaan varainhankinta ja viestintä.